

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIJY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NamMQI
O'quv-uslubiy boshqarma
Ro'yxatga olinadi: №
2024 y. « 17 »
« 30 » 08 20 24 y.

Sh. Ergashev
2024 yil « 30 » 08

TRANSPORT UMUMIY KURSI
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	1000 000	Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	1010 000	Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishlari:	61040100	Logistikasi (avtomobil transporti)

Namangan 2024

Fan/modul kodi TUK1204	O'quv yili 2024-2025	Semestr 2	ECTS-kreditlar 4
Fan/modul kodi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlar (soat)		Jami yuklama (soat)
Transport umumiy kursi	2-semestr 60 (30 m / 30 a)	2-semestr (60)	120
1.	<p>I. Fanning mazmuni: Fanning maqsadi – Fanni o'zlashtirishdan maqsad - talabalarda nafaqat avtomobil transporti sohasida, balki u bilan hamkorlikda faoliyat yurituvchi barcha transport turlari bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirish hisoblanadi.</p> <p>O'quv fanining asosiy vazifasi transport tizimining hozirgi holatini o'rganish, mamlakat transport tizimiga kiruvchi asosiy transport turlarining o'ziga xos xususiyatlari bilan tanishtirish, har xil transport turlarining asosiy ish ko'rsatkichlari, tavsifi, o'zaro yondashuvining muammolari va shakllarini o'rgatishdan iborat. Transport ta'minotini baholashning asosiy qoidalari, mamlakat transport tizimida har xil transport turlarining roli, ularning o'zaro hamkorlikda ishlashini tashkil etish va ulardan foydalanish bo'yicha nazariy bilimlar berish va amaliy ko'nikmalar hosil qilishdir.</p>		
2.	<p>Fan bo'yicha talabalar bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. Talaba:</p> <p>transportda yuk va yo'lovchilarni tashishning o'zni va sotsial-iqtisodiy ahamiyati; transport sohasida Davlatning siyosati hamda uning mamlakat va jahonda rivojlanish tendensiyasi va istiqbollari;</p> <p>transport turlari bo'yicha asosiy tushunchalar;</p> <p>har xil transport turlari bo'yicha asosiy ish ko'rsatkichlari va ularni yaxshilash imkoniyatlari;</p> <p>har xil transport turlari o'zaro yondashuvining texnik, texnologik va tashkiliy tavsiflari;</p> <p>transportning atrof-muhitga ta'siri haqida tasavvurga ega bo'lishi;</p> <p>sohadagi chet el va mamlakatdagi ilmiy-texnik taraqqiyot haqidagi ma'lumotni tizimlashtirishni;</p> <p>turlari transport turlaridan foydalanish sharoitlarini aniqlashni;</p> <p>transport turlari bo'yicha ish ko'rsatkichlarini hisoblashni;</p> <p>sohadagi mavjud asosiy huquqiy va me'yoriy hujjatlarni bilishi va ulardan foydalana olishi;</p> <p>transportlarda tashishga bo'lgan talablarni o'z vaqtida qondirish;</p> <p>transport turlari bo'yicha ular ishini belgilovchi ko'rsatkichlardan foydalanish;</p> <p>transport vositalari ish unumdorligini oshirish;</p> <p>transport turlari bo'yicha xizmat ko'rsatish sifati va uning raqobatbardoshligini iqtisodiy baholash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</p>		

<p>Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 2-semestr</p> <p>1-modul. Transport tizimining umumiy tavsiflari.</p> <p>1-mavzu. Transport tizimining umumiy tavsifi Transport bozoriga mamlakat iqtisodiyotidagi roli. Transport tizimining tarkibiy-funksional tavsifi. Transport tizimining yagonaligi konsepsiyasining mohiyati va rivojlanishi. Jahon transport tizimida O'zbekiston transportining o'rni.</p> <p>2-mavzu. Transport bilan ta'minlanganlik va transport faoliyatini boshqarish tizimi Transport jarayoni haqida umumiy tushunchalar. Tashish jarayoni asosiy elementlari. Transport ishining asosiy ko'rsatkichlari. Transportda o'zaro harakatlar, muvofiqlashtirish va raqobat. Transport-ekspeditsiya ishlarining asoslari.</p> <p>3-mavzu. Transport turlarini tanlash tamoyillari va uslublari. Transport turlari rivojlanishining kiskacha tarixi. Transport xizmatlarining iste'molchilar tomonidan transport turlarini tanlash tamoyillari. Yuklarni tashish uchun transport turini tanlash uslublari. Transportning ixtisoslashtirilgan va noan'anaviy turlari, ularning tavsiflari va rivojlanish muammolari</p> <p>4-mavzu. Avtomobil transporti. Avtomobil transporti, uning o'ziga xos xususiyatlari va asosiy ko'rsatkichlari. Avtomobil transporti asosiy texnika jihozlari, Avtomobil transportining texnik-iqtisodiy xususiyatlari. Avtomobil transportini rivojlantirish istiqbollari.</p> <p>5-mavzu. Avtomobil-yo'l infratuzilmasi Avtomobil yo'llarining ahamiyati. O'zbekiston avtomobil yo'llarining tavsifi va ko'rsatkichlari. Xalqaro avtomagistralarni belgilash. Avtomobil-yo'l infratuzilmasi. O'zbekistonning transport koridorlari (yo'laklari). Transport koridorlarini rivojlantirish bo'yicha xalqaro dasturlar.</p> <p>6-mavzu. Temir yo'l transportining texnik-iqtisodiy tavsifi va rivojlanish muammolari Temir yo'l transporti, uning o'ziga xos xususiyatlari va asosiy ko'rsatkichlari. Temir yo'l transportining asosiy texnik-ekspluatatsion xususiyatlari va texnik jihozlari. Temir yo'l transportida yuk va passajirlarni tashish istiqbollari. Temir yo'l transportini rivojlantirish muammolari</p> <p>7-mavzu. Daryo va dengiz transportining tavsifi va rivojlanish istiqbollari Daryo transportining asosiy texnika jihozlari. Daryo transportining texnik-iqtisodiy xususiyatlari. Daryo transportini rivojlantirish istiqbollari. Dengiz transporti haqida tushuncha. Dengiz transportining rivojlanish imkoniyatlari. Dengiz transportining texnik-iqtisodiy xususiyatlari. Dengiz transporti asosiy texnika jihozlari</p> <p>8-mavzu. Havo transportining tavsifi va rivojlanish istiqbollari Havo transporti texnika jihozlari. Havo transportining texnik-iqtisodiy</p>
---

xususiyatlari. Havo transportini rivojlantirish istiqbollari

9-mavzu. Shahar va shahar atrofi transporti

Shaharlar va boshqa aholi punktlariga transport xizmatlari ko'rsatishning o'ziga xos xususiyatlari. Shahar va shahar atrofi transportining har xil turlaridan ratsional foydalanish sohalari. Shaharlarning majmuaviy transport sxemalarini loyihalash. Transport tarmog'ini loyihalash ketma-ketligi. Transport uzellari.

10-mavzu. Energiya transporti. Sanoat transporti. Quvur tarmoqli transport.

Energiya ta'minoti asosiy manbalari. Energiya transportining o'ziga xos xususiyatlari, muammolari va rivojlanish tendentsiyasi. O'zbekiston respublikasida energiya transportining muhim ob'ektlari. Energiya ta'minoti loyihalari va texnik holati. Sanoat transportining turlari va ularning tavsifi. Sanoat transportining har xil turlaridan ratsional foydalanish sohalari. Sanoat transporti maxsus turlarining o'ziga xos xususiyatlari va ularni rivojlantirish yo'nalishlari. Quvur tarmoqli transportning tuzilishi va turlari. Quvur tarmoqli transportda ishlatiladigan jihozlar.

11-mavzu. Yo'lovchilarni tashish. Yuklarni tashish.

Yo'lovchilarni tashishning transport turlari o'rtasida taqsimlanishi. Asosiy yo'lovchi oqimlarining tavsiflari va aholining harakatlanuvchanligi. Aholining transport harakatlanuvchanligini aniqlash. Yo'lovchilarning o'rta qatnov masofasi. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatishning sifat ko'rsatkichlari.

12-mavzu. Shaharlarning majmuaviy transport sxemalarini loyihalash.

Transport tarmoqlarini loyihalash ketma-ketligi. Transport uzellari. Shahar transportini yanada rivojlantirish istiqbollari.

13-mavzu. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatish sifat ko'rsatkichlari. Transportda huquqiy munosabatlar

Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatish sifatni baholash mezonlari. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatish sifatni integral baholash. Ichki va xalqaro tashishlarda shartnoma munosabatlari. Transportda hujjatlar.

14-mavzu. Transportning ixtisoslashtirilgan va noan'anaviy turlari. Transport turlarini tanlash tamoyillari va uslublari

Ihtisoslashtirilgan transportlarni tasnifi. Ihtisoslashgan transportlarni rivojlantirish muommolari. Shahar transporti tarmoqlari va texnik jihozlari. Transport xizmatlarining iste'molchilari tomonidan transport turlarini tanlash tamoyillari. Yuklarni tashish uchun transport turini tanlash uslublari. Yo'lovchilarni tashish uchun transport turini tanlash uslublari. Transportning har xil turlaridan samarali foydalanish sohalari.

15-mavzu. Transportda ilm-fan, ekologiya va xavfsizlik

Transportning ilmiy muammolari. Intellektual transport tizimlari. Transportda ekologiya muammolari. Har xil transport turlarida ekologiya muammolari va uni bartaraf etish yo'llari. Transportda xavfsizlik muammolari. Har xil transport turlarida harakat xavfsizligini ta'minlash muammolari va uni bartaraf etish yo'llari.

Amaliyot ishlarini ro'yxati

Amaliyot mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsifiya etiladi.

2-semestr

1. Transport tizimining umumiy tavsifi. Transport jarayonlari.
2. Yo'lovchilarni tashish. Yuklarni tashish
3. Avtomobil va temir yo'l transportining tavsifi va rivojlanish muammolari.
4. Dengiz va Daryo transportining tavsifi va rivojlanish muammolari.
5. Havo transportining tavsifi va rivojlanish muammolari.
6. Shahar transportining tavsifi va rivojlanish muammolari.
7. Transportning turini tanlash tamoyillari va usullari
8. Yuklarni tashish uchun transport turini tanlash uslublari
9. Avtomobil-yo'l infratuzilmasi. Shahar va shahar atrofi transporti;
10. Sanoat transporti;
11. Yo'lovchilarni tashish uchun transport turini tanlash;
12. Yuklarni tashish hajmi va yuk oboroti. Halqaro avtomagistralarni belgilash;
13. Transportda xuquqiy munosabatlar. Transportda ilm-fan, ekologiya va xavfsizlik;
14. Tashishga ketadigan xarajatlar va transport tariflari;
15. Bozor iqtisodiyoti sharoitlarida transport tariflarini qurish tamoyillari;

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurimalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

Mustaqil ta'limni tashkil etish va uning tarkibi

Mustaqil ta'lim quyidagi shakllarda tashkil etiladi:

- fan va texnikani eng so'ngi yutuqlarini internet tizimi va davriy nashrlardan aniqlab, o'rganib referat shaklida rasmiylashtirish va bu xaqida kafedrada yoki seminarlarda axborot berish:
- ma'ruza darslarida muayyan mavzu bo'yicha tinglangan ma'lumotlarni tarqatma materiallardan foydalanib, qo'shimcha materiallarni o'zlashtirib mustaqil qayta ishlash:
- o'rganilayotgan mavzu bo'yicha o'quv amaliyotida mavjud yangiliklarni o'zlashtirish.

Mustaqil ta'limni tashkil etish shakli va uning tarkibi

1. Transport tizimining umumiy tavsifi va turlarini o'rganish
2. Avtomobil transportini o'ziga xos xususiyatlari va texnik jihozlarni o'rganish
3. Daryo, dengiz hamda havo transportining o'ziga xos xususiyatlari va texnik jihozlarni o'rganish.
4. Avtomobil transporti, uning o'ziga xos xususiyatlari va asosiy ko'rsatkichlari.
5. O'zbekistonning transport koridorlari (yo'laklari) hamda transport koridorlarini rivojlantirish bo'yicha xalqaro dasturlar.
6. Asosiy yo'lovchi oqimlarining tavsiflari va aholining harakatlanuvchanligi.
7. Yo'lovchilarga transport xizmatlari ko'rsatishning sifat ko'rsatkichlari.
8. Yo'lovchilarni tashish o'rta qatnov masofasi hamda transport turlari o'rtasida

<p>taqsimlanishini o'rganish</p> <p>9. Transport turlarining o'ziga xos xususiyatlari va asosiy ko'rsatkichlari.</p> <p>10. Transportning ixtisoslashtirilgan va noan'anaviy turlari, ularning tavsiflari va rivojlanish istiqbollari.</p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha tomonidan maketlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiviya etiladi.</p>	<p>V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari</p> <p><i>Talaba bilishi kerak:</i></p> <p>Fan bo'yicha talabalar bilimiga, o'quvi va ko'nikmasiga quyidagi talablar qo'yiladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - xalq xo'jaligida TVning ahamiyati haqida; - TVni tasniflashi haqida; - TVni takomillashtirish yo'nalishlari haqida; - ilmiy-texnik adabiyotlardan foydalanish; - transport vositalarining asosiy ilmiy-texnikaviy muammolari vataraqqiyot istiqbollari; - muayyan ishlatish sharoitlari uchun transport vositalarini tanlash va komplektlash; - TV ning foydalanish xususiyatlari ko'rsatkichlarini hisoblash; - TV konstruksiyasini tahlil qilish va baholash ko'nikmalariga ega bo'lish kerak; - avtomobillar texnik ekspluatatsiyasining jamiyatdagi o'ri va ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati; - sohadagi davlat siyosati hamda ularning rivojlanish tendentsiyasi va istiqbollari; - nostandart jihozlar va maxsus asbobo-uskunalar haqida tasavvurga ega bo'lishi; - sohadagi ilmiy-texnik taraqqiyot haqida ma'lumotlarni tizimlashtirishni; - avtomobillarni saqlashni tashkil etish va turli ekstremal sharoitlarda ham ularning ishlash qibilyatini ta'minlash; - korxonani modernizatsiya qilish uchun texnologik jihozlarni tanlash, o'rnatish va ishlatish texnologiyalarini o'zlashtirish; - nostandart jihozlarning loyihalarni kompyuterlardan foydalanib bajarish; - tayyorlangan nostandart jihozlardan foydalanish yo'riqnomalarini ishlab chiqish; - texnologik jihozlarga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlashni tashkil etish ko'nikmalariga ega bo'lishadi. <p><i>Malakaga ega bo'lishi:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - sohadagi mavjud asosiy xuquqiy, me'yoriy-texnik va texnologik hujjatlarni; - texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash sifatini ta'minlashda jihozlarning o'rini; - avtotransport korxonasidagi texnologik va mehnat sharoitini yaratuvchi maishiy jihozlarni xavfsiz ekspluatatsiya qilish, ularga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlashni; - avtotransport korxonalarini texnologik jihozlar bilan ta'minlash me'yori, nostandart jihozlar va moslamalarni loyihalash va ularni texnik - iqtisodiy baholashni bilish va ulardan foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ma'ruzalar; - interfaol-keys-stadilar; - amaliyot mashg'ulotlari; - guruhlarda ishlash;
<p>3.</p>	<p>4.</p>

<p>- taqdimotlar qilish;</p> <p>- individual loyihalalar;</p> <p>- jamoa bo'lib ishlash.</p>	<p>VII. Kreditni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
<p>5.</p>	<p>Tavsiviya etiladigan adabiyotlar ro'yhati</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. B.A.Xo'jayev "Yagona transport tizimi va har xil transportlar o'zaro yondoshuvi". T.: "Mehnat", 2004 – 253 b. 2. P.Б.Ивуть. Логистика. Минск.: 2020.–610 с. 3. Н.А.Троиская, А.Б.Чубуков. "Единая транспортная система", М.: "Академия", 2003 г. «Академия», 2003. — 240 с. 4. Ester A. Hoel. «Transportation Infrastructure Engineering. A Multimodal Integration», 2011 5. A.Nazarov. X.Ataxanov. A.Ustaboyev. Transport logistikasi. O'quv qo'llanma. Namangan, "Mashrab", nashriyoti. 2022 y. 270 b.
<p>6.</p>	<p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sh.Mirziyoev. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016. 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi"to'g'risidagi Farmoni ("Xalq so'zi", gazetas, 2017 yil, 8 fevral) 3. Sh. Mirziyoev. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. T.: O'zbekiston, 2017. 4. Ю.И.Аксенов "Единая транспортная система". М.: "Высшая школа", 1993 г. 5. Вахламов.В.К. "Автомобили: Эксплуатационные свойства М: Издательский центр "Академия" 2004-528 с. <p>Axborot manba'lari</p> <p>window.edu.ru/resource/215/80215</p> <p>www.twirpx.com/file/466324/</p> <p>https://arm.tdpus hf.uz/kitoblar/fayl_682_20210430.pdf</p> <p>https://bilimlar.uz/darsliklar/</p>
<p>7.</p>	<p>Namangan muhandislik-qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p>
<p>8.</p>	<p>Fan/modul uchun mas'ul(lar):</p> <p>Z.Isoqova-NamMQI "Transport logistikasi" kafedra dotsenti, (PhD)</p> <p>B.Tumanbayeva-NamMQI "Transport logistikasi" stajyor o'qituvchi</p>
<p>9.</p>	<p>Taqrizchilar:</p> <p>Valiyeva G. - NamMQI "TVM" kafedra dotsenti, (PhD)</p> <p>Boyyedayev M.- NamMQI "YHX" kafedra dotsenti, (PhD)</p>